

Nadnárodní korporace ve světové ekonomice

Mezinárodní politická ekonomie
2015

Vymezení nadnárodní korporace

Nadnárodní korporace (TNC/MNC)

- Podnik který zahrnuje **přímé zahraniční investice (FDI)** a vlastní nebo kontroluje aktivity „**přidávání hodnoty**“ ve **více zemích**.
- Nevztahuje se na společnosti, které jen **obchodují**.
- Financuje své aktivity v zahraničí **přesunem financí** ze země **domovské** do země **hostitelské** – s cílem vlastnit nebo kontrolovat výrobní prostředky (...v praxi alespoň 10%).

Firma je MNC pokud:

- Má **zahraniční filiálky**;
- Operuje na **území několika zemí**;
- Významné množství **aktiv**, majetku a zisku je **umístěno v zahraničí**;
- **Zaměstnanci, akcionáři a manažeři** jsou z **různých zemí**;
- **V zahraničí** jsou více než jen prodejní místa – **produkce**.

MNC jako zdroj napětí

- Zásadní **rozhodnutí** činěna **mateřskou firmou/sídlem**.
- Rozšiřují **vliv managementu** – rozhodnutí o využití národních zdrojů – **za národní hranice**.
- Rozhodnutí činěna na základě **strategie korporátního úspěchu**, bez ohledu na podmínky v dané zemi.
- Napětí mezi **globální ekonomikou** a **teritoriálními politickými systémy** (podpora vs. podrývání politik).
- **Produktivní nástroj liberálního ekonomického řádu** vs. **instrument kapitalistické dominance**.

Historie MNCs

- Konec 19st. – přírodní zdroje – imperiální dělba práce.
- 1914 – GB ½ FDI – od 1920s vedení **USA**.
- 1945 – 1960 USA 2/3 MNC filiálek Evropa (kapitálové kontroly a EHS) + DCs (přírodní zdroje).
- 1960s – první MNCs z **EU** a **JAP**.
- Vývoj počtu MNC:
 - 1969: 7,300
 - 1988: 18,500
 - 2000: 61,600
 - 2009: 83,000 (900tis. filiálek)
- Růst objemu FDI:
 - 1988 – 180mld. USD (ročně)
 - 2013 – 1,35 bil. USD (ročně)
- **Oblasti** produkce (vývoj): zemědělství – těžarství – bankovníctví – průmysl – elektronika.
- Nejvýznamnější současné MNC: petrochemie, automobily, banky/pojišťovny, maloobchodní řetězce, strojírenství, elektronika.
- Pozice **USA**: do USA v 1960s – nic; 1970s dovnitř 20% toho co ven; 1980s více dovnitř než ven.

Pozice MNCs ve světě

MNCs ve světové ekonomice:

- 10% produktu; 60 mil. zaměstnanců; 1/3 světového obchodu.

Top 100 MNC disponuje (z celkového objemu všech MNCs):

- 12% majetku, 14% prodeje, 13% zaměstnanců.

Rozložení MNCs mezi AIC a DCs:

- cca 90 z top100 z US, EU, JAP; 75% mateřských firem je v AIC.

Pozice AIC:

- 80% vývozu a 64% dovozu FDI (2011).

Struktura FDI v DCs:

- 20% ze všech FDI do Asie (Čína 3,5%); 13% do LATAM (BRA, ARG, MEX, CHI).

Významná změna v GE:

- Mateřské firmy v DCs (Čína, H-K, KOR, Singapur, Taiwan, VEN, MEX, BRA);

Přímé zahraniční investice

(% světových investic)

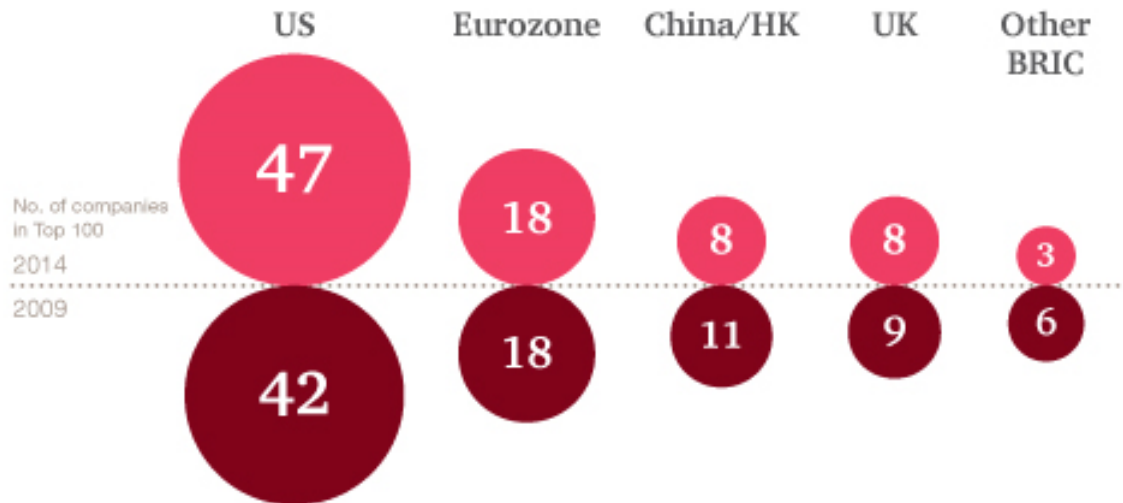
	1980		1990		2000		2011	
	EXP	IMP	EXP	IMP	EXP	IMP	EXP	IMP
AICs	86,9	57,5	93,0	75,1	89,0	75,4	80,6	63,9
DCs	13,1	42,5	7,0	24,9	10,8	23,3	17,5	32,4
TE	0,0	0,0	0,0	0,8	0,3	0,8	1,9	3,7
DC - Asie	3,0	30,5	3,2	16,5	7,6	14,4	12,2	19,5
Čína	-	-	-	-	0,4	2,6	1,7	3,5

Pořadí	Společnost (2010)	Země sídla	Zaměření
1	Royal Dutch Shell	Nizozemí	ropa a rafinerie
2	Exxon Mobil	Spojené státy	ropa a rafinerie
3	Wal-Mart Stores	Spojené státy	prodej zboží
4	BP	Británie	ropa a rafinerie
5	Chevron	Spojené státy	ropa a rafinerie
6	Total	Francie	ropa a rafinerie
7	Conoco Phillips	Spojené státy	ropa a rafinerie
8	ING Group	Nizozemí	bankovníctví
9	Sinopec	Čína	ropa a rafinerie
10	Toyota Motor	Japonsko	automobily
11	Japan Post Holdings	Japonsko	pojišťovnictví
12	General Electric	Spojené státy	diverzifikované finančníctví
13	China National Petroleum	Čína	ropa a rafinerie
14	Volkswagen	Německo	automobily
15	State Grid	Čína	strojírenství, energetika
16	Dexia Group	Belgie	bankovníctví
17	Eni	Itálie	ropa a rafinerie
18	General Motors	Spojené státy	automobily
19	Ford Motor	Spojené státy	automobily
20	Alianz	Německo	pojišťovnictví
21	HSBC Holdings	Británie	bankovníctví
22	Gazprom	Rusko	energetika
23	Daimler	Německo	automobily
24	BNP Paribas	Francie	bankovníctví
25	Carrefour	Francie	prodejce zboží
26	E.ON	Německo	energetika
27	PDVSA	Venezuela	ropa a rafinerie
28	ArcelorMittal	Lucembursko/Indie	ocelářství
29	AT&T	Spojené státy	telekomunikace
30	Siemens	Německo	elektronika a strojírenství

Rank	Company (2014)	Country	Branch	Sales	Profits	Assets	Market Value
1	<u>ICBC</u>	China	Major banks	\$148.7 B	\$42.7 B	\$3,124.9 B	\$215.6 B
2	<u>China Construction Bank</u>	China	Regional banks	\$121.3 B	\$34.2 B	\$2,449.5 B	\$174.4 B
3	<u>Agricultural Bank of China</u>	China	Regional banks	\$136.4 B	\$27 B	\$2,405.4 B	\$141.1 B
4	<u>JPMorgan Chase</u>	United States	Major banks	\$105.7 B	\$17.3 B	\$2,435.3 B	\$229.7 B
5	<u>Berkshire Hathaway</u>	United States	Investment serv.	\$178.8 B	\$19.5 B	\$493.4 B	\$309.1 B
6	<u>Exxon Mobil</u>	United States	Oil + Gas	\$394 B	\$32.6 B	\$346.8 B	\$422.3 B
7	<u>General Electric</u>	United States	Conglomerates	\$143.3 B	\$14.8 B	\$656.6 B	\$259.6 B
8	<u>Wells Fargo</u>	United States	Major banks	\$88.7 B	\$21.9 B	\$1,543 B	\$261.4 B
9	<u>Bank of China</u>	China	Major banks	\$105.1 B	\$25.5 B	\$2,291.8 B	\$124.2 B
10	<u>PetroChina</u>	China	Oil + Gas	\$328.5 B	\$21.1 B	\$386.9 B	\$202 B
11	<u>Royal Dutch Shell</u>	Netherlands	Oil + Gas	\$451.4 B	\$16.4 B	\$357.5 B	\$234.1 B
12	<u>Toyota Motor</u>	Japan	Auto manu.	\$255.6 B	\$18.8 B	\$385.5 B	\$193.5 B
13	<u>Bank of America</u>	United States	Major banks	\$101.5 B	\$11.4 B	\$2,113.8 B	\$183.3 B
14	<u>HSBC Holdings</u>	United Kingdom	Major banks	\$79.6 B	\$16.3 B	\$2,671.3 B	\$192.6 B
15	<u>Apple</u>	United States	Comp.hardw.	\$173.8 B	\$37 B	\$225.2 B	\$483.1 B
16	<u>Citigroup</u>	United States	Major banks	\$94.1 B	\$13.4 B	\$1,883.4 B	\$145.1 B
17	<u>BP</u>	United Kingdom	Oil + Gas	\$379.2 B	\$23.6 B	\$305.7 B	\$148.8 B
18	<u>Chevron</u>	United States	Oil + Gas	\$211.8 B	\$21.4 B	\$253.8 B	\$227.2 B
19	<u>Volkswagen Group</u>	Germany	Auto manu.	\$261.5 B	\$12 B	\$446.9 B	\$119 B
20	<u>Wal-Mart Stores</u>	United States	Discount stor.	\$476.5 B	\$16 B	\$204.8 B	\$247.9 B

21	<u>Gazprom</u>	Russia	\$164.6 B	\$39 B	\$397.2 B	\$88.8 B
22	<u>Samsung Electronics</u>	South Korea	\$208.9 B	\$27.2 B	\$202.8 B	\$186.5 B
23	<u>AT&T</u>	United States	\$128.8 B	\$18.2 B	\$277.8 B	\$182.7 B
24	<u>BNP Paribas</u>	France	\$123.2 B	\$6.4 B	\$2,480.5 B	\$98.6 B
25	<u>Total</u>	France	\$227.9 B	\$11.2 B	\$239.1 B	\$149.8 B
26	<u>Verizon Communications</u>	United States	\$120.6 B	\$11.5 B	\$274.1 B	\$197.7 B
27	<u>Allianz</u>	Germany	\$131.4 B	\$8 B	\$963.1 B	\$77.2 B
28	<u>China Mobile</u>	Hong Kong	\$102.5 B	\$19.8 B	\$192.8 B	\$184.6 B
29	<u>Sinopec-China Petroleum</u>	China	\$445.3 B	\$10.9 B	\$228.4 B	\$94.7 B
30	<u>Petrobras</u>	Brazil	\$141.2 B	\$10.9 B	\$319.2 B	\$86.8 B
31	<u>Daimler</u>	Germany	\$156.6 B	\$9.1 B	\$232.2 B	\$102.9 B
32	<u>Microsoft</u>	United States	\$83.3 B	\$22.8 B	\$153.5 B	\$343.8 B
33	<u>AXA Group</u>	France	\$138.9 B	\$6 B	\$1,018.9 B	\$63.4 B
34	<u>Rosneft</u>	Russia	\$142.6 B	\$12.8 B	\$229.4 B	\$70 B
35	<u>IBM</u>	United States	\$99.8 B	\$16.5 B	\$126.2 B	\$202.5 B
36	<u>Nestle</u>	Switzerland	\$99.4 B	\$10.8 B	\$135.4 B	\$239.6 B
37	<u>Mitsubishi UFJ Financial</u>	Japan	\$48.6 B	\$11.3 B	\$2,458.9 B	\$77.7 B
38	<u>Vodafone</u>	United Kingdom	\$65.1 B	\$31.8 B	\$235.6 B	\$96.9 B
39	<u>Eni</u>	Italy	\$152.7 B	\$6.9 B	\$186.6 B	\$90.9 B
40	<u>Procter & Gamble</u>	United States	\$84.7 B	\$10.9 B	\$142.9 B	\$217.8 B
41	<u>Johnson & Johnson</u>	United States	\$71.3 B	\$13.8 B	\$132.7 B	\$277 B
42	<u>American International Group</u>	United States	\$68.1 B	\$9.1 B	\$540.7 B	\$73.2 B
43	<u>Banco Santander</u>	Spain	\$52.5 B	\$5.8 B	\$1,537.3 B	\$112.3 B
44	<u>BHP Billiton</u>	Australia	\$67.7 B	\$14.8 B	\$151 B	\$182.3 B
45	<u>Pfizer</u>	United States	\$52.7 B	\$22 B	\$172.1 B	\$203.9 B
46	<u>Itaú Unibanco Holding</u>	Brazil	\$67.2 B	\$7.6 B	\$435.4 B	\$74.9 B
47	<u>Ford Motor</u>	United States	\$146.9 B	\$7.2 B	\$202 B	\$64.5 B
48	<u>BMW Group</u>	Germany	\$101 B	\$7.1 B	\$190.7 B	\$83.4 B
49	<u>Commonwealth Bank</u>	Australia	\$41.5 B	\$7.9 B	\$699.9 B	\$114.5 B
50	<u>EDF</u>	France	\$100.4 B	\$4.5 B	\$353.9 B	\$75.8 B

Where are the biggest companies?

The US is the world's leading capital market and has strengthened its leading position. The main losers were the BRIC countries with China/HK falling from 11 to 8 and the other BRIC nations falling from 6 to 3. This reflects current investor sentiment in those markets and the fact that these companies have still to emerge beyond their domestic markets with a global presence.

Largest movements by industry

Financials

Consumer services

Industrials

Telecommunications

Oil & Gas

Utilities

Comparison of the 10 largest multinational corporations (by gross revenue) and selected countries (by GDP): 2002

MNC rank	Country or Company	GDP (\$bn) or gross revenue (\$bn)
	USA	10,869.1
1	Wal-Mart Stores	219.8
	Indonesia	212.9
	Denmark	205.1
2	Exxon Mobil	191.6
3	General Motors	177.3
4	BP	174.2
	Greece	165.2
	China: Hong Kong	165.1
5	Ford Motor	162.4
	Finland	158.2
	Ireland	150.2
6	Enron	138.7
7	DaimlerChrysler	136.9
8	Royal Dutch/Shell Group	135.2
	Thailand	132.4
	Iran	127.8
9	General Electric	125.9
	Argentina	121.8
10	Toyota Motor	120.8
	Malaysia	102.7
	Chile	65.9
	Luxembourg	23.8
	Kenya	12.9
	Albania	5.3

**Table 2: Countries and corporations classified according to value added/GDP
(billion dollars) in 2000**

1	USA	9.882,8	51	Bangladesh	47,1
2	Japan	4.677,1	52	UAE	46,5
3	Germany	1.870,1	53	<i>General Motors</i>	46,2
4	United Kingdom	1.413,4	54	Hungary	45,6
5	France	1.286,3	55	<i>Ford Motor</i>	45,1
6	China	1.076,9	56	<i>Mitsubishi</i>	44,3
7	Italy	1.068,5	57	<i>Mitsui</i>	41,3
8	Canada	689,5	58	Nigeria	41,1
9	Brazil	595,5	59	<i>Citigroup</i>	39,1
10	Mexico	574,5	60	<i>Itochu</i>	38,4
11	Spain	555,0	61	<i>DaimlerChrysler</i>	37,5
12	India	474,3	62	<i>Royal Dutch/Shell</i>	37,3
13	Korea, Rep.	457,2	63	<i>BP</i>	37,0
14	Australia	394,0	64	Romania	36,7
15	Netherlands	364,9	65	<i>Nippon T&T</i>	36,1
16	Argentina	285,0	66	Ukraine	35,3
17	Russia	251,1	67	Morocco	33,5
18	Switzerland	240,3	68	<i>AXA</i>	32,5
19	Belgium	231,0	69	<i>General Electric</i>	32,5
20	Sweden	227,4	70	<i>Sumitomo</i>	31,9
21	Turkey	199,9	71	Vietnam	31,3
22	Austria	191,0	72	<i>Toyota Motor</i>	30,4
23	Hong Kong	163,3	73	Belarus	29,9
24	Poland	162,2	74	<i>Marubeni</i>	29,9
25	Denmark	160,8	75	Kuwait	29,7
26	Indonesia	153,3	76	<i>Total Fina Elf</i>	26,5
27	Norway	149,3	77	<i>Enron</i>	25,2
28	Saudi Arabia	139,4	78	<i>ING Group</i>	24,9
29	South Africa	125,9	79	<i>Allianz Holding</i>	24,9
30	Thailand	121,9	80	<i>E.ON</i>	24,3
31	Venezuela	120,5	81	<i>Nippon life insurance</i>	23,8
32	Finland	119,8	82	<i>Deutsche Bank</i>	23,5
33	Greece	112,0	83	<i>AT&T</i>	23,1
34	Israel	110,3	84	<i>Verizon Comm.</i>	22,6
35	Portugal	103,9	85	<i>US Postal Service</i>	22,6
36	Iran	99,0	86	Croatia	22,4
37	Egypt	98,7	87	<i>IBM</i>	22,1
38	Ireland	94,4	88	<i>CGNU</i>	21,5
39	Singapore	92,3	89	<i>JP Morgan Chase</i>	21,0
40	Malaysia	89,7	90	<i>Carrefour</i>	21,0
41	Colombia	81,3	91	<i>Crédit Suisse</i>	20,8
42	Philippines	74,7	92	<i>Nissho Iwai</i>	20,5
43	Chile	70,5	93	<i>Bank of America Corp</i>	20,2
44	<i>Wal-Mart Stores</i>	67,7	94	<i>BNP Paribas</i>	20,2
45	Pakistan	61,6	95	<i>Volkswagen</i>	19,7
46	Peru	53,5	96	Dominican Republic	19,7
47	Algeria	53,3	97	Uruguay	19,7
48	<i>Exxon</i>	52,6	98	Tunisia	19,5
49	Czech Republic	50,8	99	Slovak Republic	19,1
50	New Zealand	50,0	100	<i>Hitachi</i>	19,0

Source: World Bank and Fortune Magazine

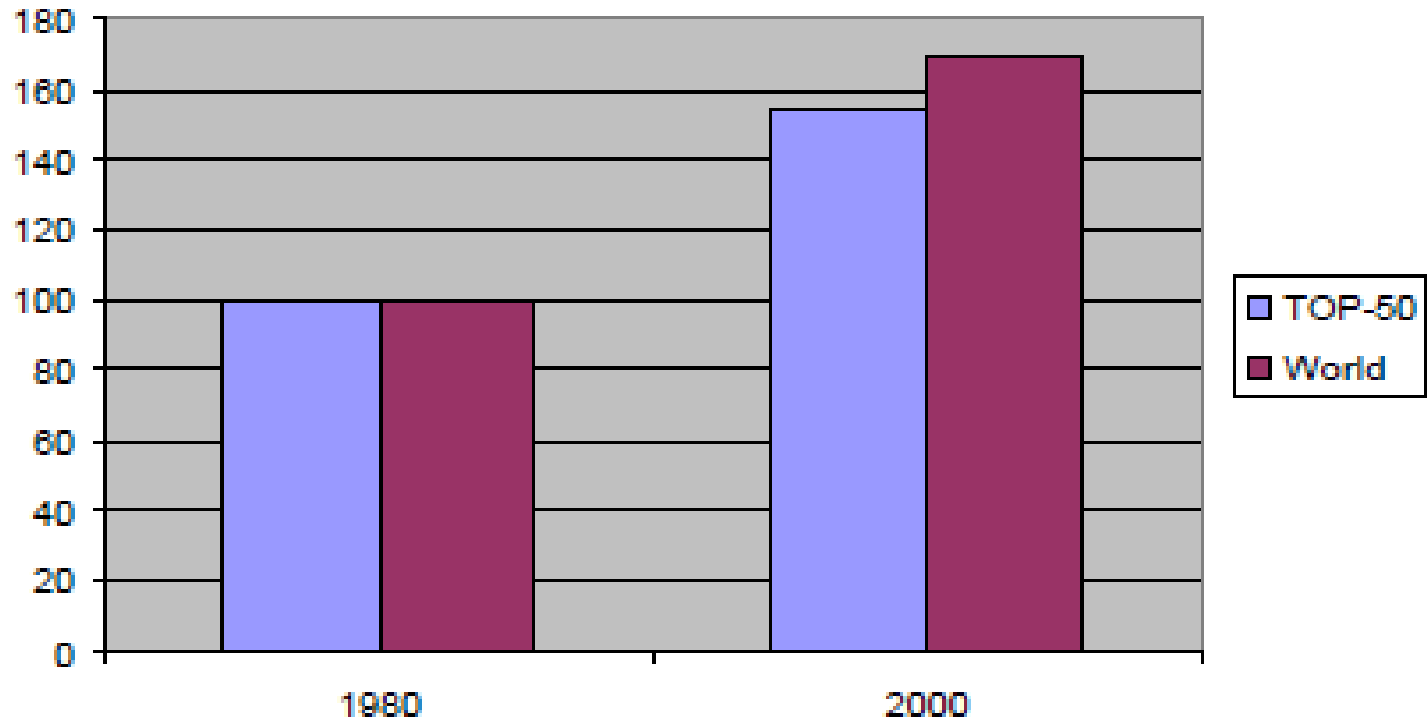
Table 1: Sales and value added in five of the top ten corporations in 2000

Company	Sales	Value added	Value added/ sales
General Motors	184.632	42.175	22,8%
Ford	170.064	46.802	27,5%
DaimlerChrysler	162.384	44.438	27,4%
Royal Dutch/Shell Group	149.146	36.294	24,3%
British Petroleum	148.062	33.536	22,6%
<i>Average</i>			24,9%

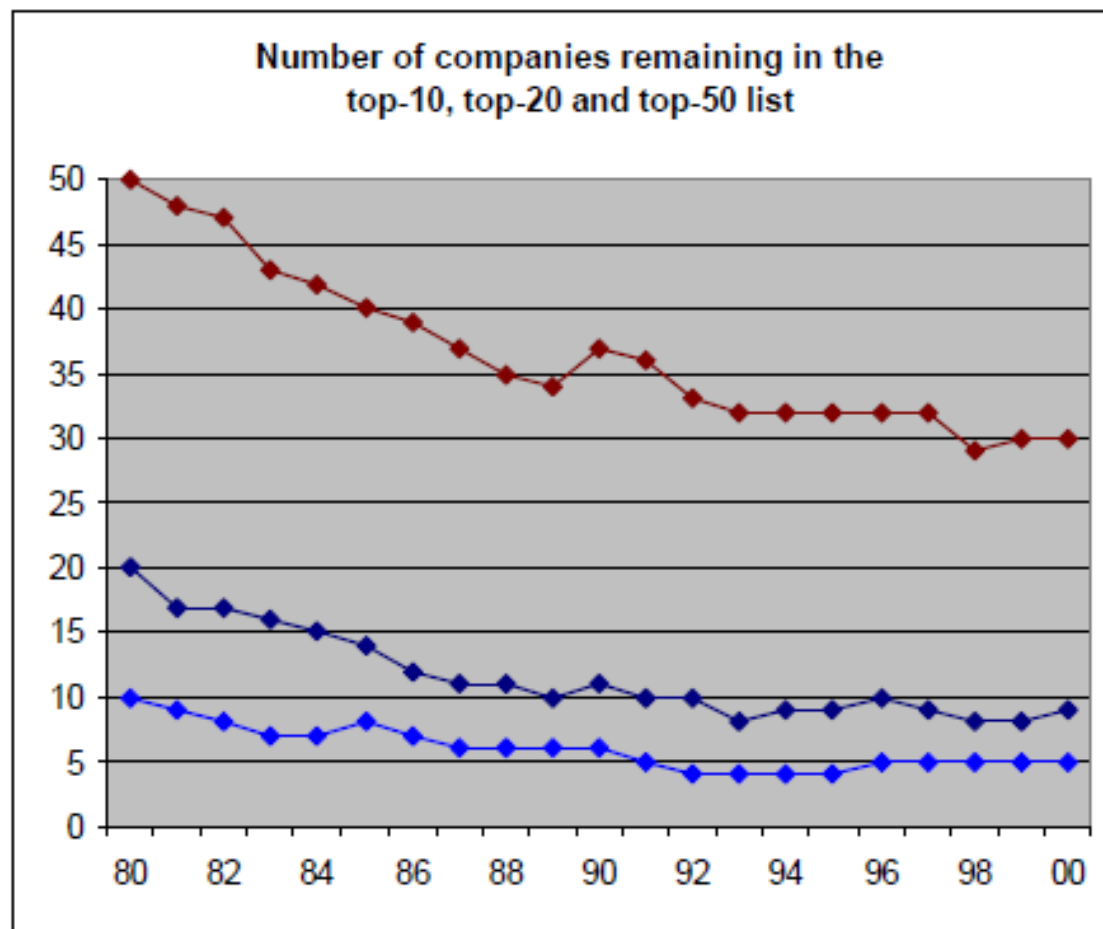
Source: computed from companies' annual accounts

Note: Value added is defined as the sum of total wages, depreciation and amortisation expenses, and profits before taxes

Evolution of the size of top-50 corporations and World-GDP
(in constant dollars; 1980=100)

Source: World Bank and Fortune Magazine

Source: Fortune Magazine

1980 Full list

Current View: 1-100 ▾

Rank	Company	Revenues (\$ millions)	Profits (\$ millions)
1	Exxon Mobil	79,106.5	4,295.2
2	General Motors	66,311.2	2,892.7
3	Mobil	44,720.9	2,007.2
4	Ford Motor	43,513.7	1,169.3
5	Texaco	38,350.4	1,759.1
6	ChevronTexaco	29,947.6	1,784.7
7	Gulf Oil	23,910.0	1,322.0
8	Intl. Business Machines	22,862.8	3,011.3
9	General Electric	22,460.6	1,408.8
10	Amoco	18,610.3	1,506.6
11	ITT Industries	17,197.4	380.7
12	Atlantic Richfield	16,234.0	1,165.9
13	Shell Oil	14,431.2	1,125.6
14	U.S. Steel	12,929.1	-293.0
15	Conoco	12,648.0	815.4
16	DuPont	12,571.8	938.9
17	Chrysler	12,001.9	-1,097.3
18	Tenneco Automotive	11,209.0	571.0
19	AT&T Technologies	10,964.1	635.9
20	Sunoco	10,666.0	699.9

Teoretické zdůvodnění

- Velké **investice** do **vzdálených oblastí** nejsou intuitivní volbou – proč nejsou transakce **řešeny trhem**?
- MNC obchoduje mezi provozy které vlastní – **internalizace produkce...**

Výhody místa

- Přírodní zdroje (petrochemie a těžba);
- Velké místní trhy (automobily);
- Levné výrobní faktory (počítače).

Tržní selhání (firmy nejsou schopny profitovat z existujících lokálních výhod, pokud „neinternalizují“):

- Horizontální integrace: umístění provozů produkující stejné zboží pod jednu korporátní kontrolu (**nehmotná aktiva**);
- Vertikální integrace: mezitímní zboží, vstupy – fáze produkce (**problém vynucování dlouhodobých kontraktů**, riziko oportunního chování).

Výhoda místa (proto je přeshraniční podnikání ziskové)+ **selhání** (proto je nutná internalizace):

- Horiz. typicky průmysl: nehmotná aktiva + velké trhy (automobily)/snížení nákladů (počítače v DCs);
- Vertik. typicky přírodní zdroje: dlouhodobé kontrakty (petrochemie);
- Bez MNC: jen *výhoda místa* – normální obchod (textil); *tržní selhání* bez výhod místa – integrované ale ne přeshraniční (non-trade).

Výhoda **místa** (trh, levná práce) a **nehmotné zdroje**: MNC (*automobily, počítače*)

Výhoda **místa** (přírodní zdroje) a vynucení **dlouhodobého kontraktu**: MNC (*těžební průmysl*)

Žádná výhoda místa, ale **tržní selhání**: *domácí integrovaná firma*

Žádná výhoda v místě ani tržní selhání: firma působící přes mezinárodní trh (*textil*)

Rozvinuté země

- Více **otevřené**, méně **regulace** (výjimka Japonsko, Francie), platí zákaz vlastnění kritických odvětví;
- **Japonsko**: do 70s tvrdě regulováno (povolení, omezení vlastnictví, tlak na licence), od 80s žádné formální omezení (keiretsu);
- **Francie**: od 60s strach ze ztráty ekon. autonomie (high-tech) – schvalovací procedury + přednost domácích kupců, uvolněno v 1980s, dnes i pobídky;
- **USA**: téma od 80s – nárůst FDI z JAP, označení kritických sektorů (počítače, polovodiče), možnost blokace převzetí z důvodu NI (Fairchild, Dubai Ports);
- **Investiční pobídky** od 1990s: daňové prázdny, odpuštění cel, zrychlené odpisy, granty, subvencované půjčky (i 100k USD/prac.místo);

Rozvojové země

- Koalice **cizích firem** s koloniálními **velmocemi** – **cizinci** na top pozicích, cizí hodnoty;
- DCs chtějí **autonomii**, **kontrolu** nad existujícími **FDI** a **management** nových;
- Nelze zaručit **vazbu** mezi **FDI** a **rozvojem**;
- **Regulace**, nikoli blokace FDI – zákaz v **kritických sektorech** (ocel, veřejné služby, banky, nerosty):
 - Znárodnění: nerosty, elektřina, telekomunikace (kompenzace);
 - Regulace: majorita domácích akcionářů, omezení na repatriace zisků, kontrola cen mezi matkou a filiálkou;
 - Požadavky na výkon: nákup domácích meziproductů, export produkce, omezení přístupu k lokálnímu kapitálu.
- Země s **EOS** – více otevřené – „export procesing zones“ (S. Korea);
- S **ISI** – velmi restriktivní – nacionalizace, národní podíl (Indie, Brazílie);
- Od 80s **liberalizace**: regulace, znárodněné firmy = zklamání + dlužnická krize.

Mezinárodní regulace

- Není komplexně řešeno – **konflikt** mezi **exportéry** a **importéry**.
- **Historická pravidla**: soukromé vlastnictví, vyvlastnění jen v obecném zájmu, kompenzace v plné výši, možnost dovolání se vlastní vlády.
- Po **WWII** – **ITO**: US (exp.-obyčej) vs DCs (imp.-regulace).
- **NIEO**: maximalizace přínosu FDI pro **rozvoj** (právo na **kontrolu** nad všemi ek.aktivitami, právo **znárodnit** za přiměřenou kompenzací) + **kodeks** (žádné zasahování do **vnitřních záležitostí**, primát rozvoje, **transfer** technologií, omezení **repatriace** zisků a jeho **reinvestice** do host.země).
- **AIC**: vlastní **kodeks** 1982- chtějí **regulovat chování** hostitelských **zemí**.
- **WTO**: uruguayské kolo – **TRIMs** (regulace investic která má dopad na obchod).
- **US**: snaha zakázat regulace, podpora **JAP** a s výhradami **EU**.
- **DCs**: rozvojové cíle musí převážit – omezení jen na opatření s **přímým** a **významným dopadem** na **obchod**, jinak jsou TRIMs oprávněné.
- Multilateral agreement on investment – **MAI** - v rámci OECD 1995 – neúspěch (výjimky: půda, kultura, podpora investic).
- **Modifikace**: US tlačí na inkorporování pracovních a envi **standardů**; na stranu DCs se přidávají antiglob **NGOs** a **odbory**.